

**УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Колективна монографія

Частина 2

За редакцією
Нестерчук Ю.О.

Умань
Видавець «Сочінський»
2012

УДК 338.43
ББК 65.32
С 76

*Друкується за рішенням вченої ради
Уманського національного університету садівництва
(протокол №2 від 17 листопада 2011 року)*

Рецензенти:

доктор економічних наук, професор Малік М.И.;
доктор економічних наук, професор Дем'яненко М.Я.;
доктор економічних наук, професор Непочатенко О.О.

*Автори вміщених матеріалів висловлюють свою думку, яка не завжди
збігається з позицією редакції. За зміст матеріалів відповідальність несуть
автори. Матеріали подаються в авторській редакції.*

Стан, тенденції та перспективи розвитку аграрної економіки / Під
ред. д.е.н., професора Ю.О. Нестерчук (Частина 2). - Умань: Видавець
«Сочінський», 2012. - 264 с.

ISBN 978-966-2643-23-7

У монографії викладені результати дослідження проблем розвитку сучасної аграрної економіки. Значну увагу приділено аналізу особливостей економічної та фінансово-облікової діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах післякризового відновлення. Досліджено організаційно-економічні аспекти стабільного функціонування вітчизняних підприємств. В роботі висвітлено питання страхування та оподаткування сільськогосподарській товаровиробників в сучасних умовах, піроаналізовано вплив менеджменту та маркетингу на розвиток аграрного бізнесу. На основі аналізу зарубіжного досвіду обґрунтовано пріоритетні напрями розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні з урахуванням його спрямованості на підвищення ефективності функціонування підприємств з метою забезпечення продовольчої безпеки країни.

Розраховано на студентів, аспірантів, викладачів, наукових співробітників та фахівців, які займаються питаннями розвитку економіки України.

УДК 338.43
ББК 65.32

ISBN 978-966-2643-23-7

© Уманський національний
університет садівництва, 2012

ЗМІСТ

**РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ
ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

3.1. Організаційно-економічні аспекти функціонування підприємств молочного комплексу (Є.В. Буряк, к.е.н., доцент, Кременчуцький національний університет імені Михайла Петроградського).....	8
3.2. Теоретичні основи реконструкції молочних ферм у сільськогосподарських підприємствах (В.І. Артеменко, директор ДП «Ілліч Агро-Донбас» ВАТ ММК ім. Ілліча).....	14
3.3. Стан та шляхи покращення інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору Миколаївської області (І.В. Гончаренко, д.е.н., професор; М.С. Бревнова, Миколаївський державний аграрний університет).....	18
3.4. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств (Т.С. Тичко, ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААНУ).....	21
3.5. Інвестиційне забезпечення аграрних підприємств (Г.В. Шур, І Подільський державний аграрно-технічний університет).....	25
3.6. Теоретичні аспекти ринку сільськогосподарських земель (І.В. Іорчєнко, Інститут свинарства і агропромислового виробництва ПЛАНУ).....	28
3.7. Прибутковість сільськогосподарських підприємств в умовах фінансової кризи (Т.С. Шедловська, Подільський державний аграрно-технічний університет).....	34
V8 Концепція інноваційно-інвестиційного розвитку і підпорядкованого механізму підприємства молочної промисловості [(' ('ашна. Вінницький національний аграрний університет).....	37
\'). Особливості формування фінансової адаптивності і п'єсі.коіосподарських підприємств та її забезпечення у фінансовому плануванні (Н.І. Гвоздей, к.е.н., Уманський національний університет садівництва).....	41

зовнішньоекономічної діяльності потребує правильного оцінювання конкурентних переваг, володіння повною інформацією про зовнішні ринки збуту, фінансовими та митними нормами і правилами, заходами нетарифних обмежень, що діють у країнах партнерів або потенційних партнерів. Для підвищення ефективності такої діяльності слід звертати увагу на якомога більшу кількість факторів, які впливають на неї.

Відносно стійка тенденція випереджувального зростання експорту товарів і послуг над імпортом свідчить про поступову реалізацію експортного потенціалу області. Відбувається вдосконалення товарної структури експорту, зростає частка продукції сільського господарства і її переробки та зменшується залежність обсягів експорту від сировинної складової. Перебудовується географічна структура зовнішнього ринку, має місце перерозподіл експортних потоків із країн СНД у країни Європи та Азії, хоча, як зазвичай, спостерігається висока частка експорту в Росію, що обумовлено умовами виробничої кооперації України та країн СНД.

5.9. Використання нетарифних методів державного регулювання аграрного ринку України в умовах членства в СОТ

В процесі трансформаційних процесів ринкове середовище виявилось неготовим до зростаючої конкуренції та до прискореного розвитку інтеграційних процесів, що призвело до виникнення певних проблем у розвитку та ефективній діяльності продовольчого ринку. Його спонтанна сегментація майже не вплинула на економічний стан товаровиробників, а відтак, не відбулося формування аграрного капіталу. І тому на початковій стадії ринкових відносин, коли регулюючі здатності ринку є слабо розвинуті, держава зобов'язана безпосередньо втручатися в ринковий механізм.

Сучасний стан сільського господарства потребує значних структурних змін. Питанням державної підтримки агропромислового комплексу присвятили свої дослідження відомі економісти сьогодення: Б.Л. Бернштейн, С.М. Кваша, О.П. Комарніцька, Я.В. Литвиненко, Ю.О. Лупенко, П.Т. Саблук, А.М. Стельмашук, Д.М. Стеченко, Г.В. Черевко, В.Б. Шкляр, В.В. Юрчишин та ін.

Мета дослідження - проаналізувати основні методи державного регулювання агропромислового комплексу, які в поєднанні із ринковими - спроможні надати поштовх для ефективного розвитку даного сектору.

Аналізуючи діяльність агропромислового виробництва необхідно з наукової точки зору обґрунтувати основні напрями поетапного його розвитку та досконало формувати ринкове середовище^{2,2}. Соціально-економічні перетворення в аграрній сфері щоразу доводять, що без цілеспрямованого втручання держави і освоєння ринкових відносин стало в першу чергу безперспективним і навіть в певній мірі нереальним²⁰³.

Набутий досвід розвинутих країн, в системі агробізнесу, який в основному формувався під впливом держав засвідчує, що стан ринку сільськогосподарських підприємств, ефективність їх діяльності та соціальна інфраструктура сільських територій у великій мірі зумовлена державним регулюванням.

Потреба в державному регулюванні агропромислового комплексу зумовлюється певними об'єктивними чинниками:

- різноманітність природно - кліматичних умов в різних регіонах;
- сезонність цін і доходів в агропромисловому виробництві;
- монополізм в певних сферах агропромислового комплексу;
- потреба в ресурсозберігаючих технологіях;
- низький ступінь інвестиційної привабливості;
- агросервісне забезпечення;
- формування соціальної інфраструктури села²⁰⁴.

Обсяги регулювання в основному залежать від соціально-економічного розвитку господарства, а також від рівня збалансованості попиту і пропозиції на ринках аграрної продукції²⁰⁵.

В ході державного регулювання відбувається економічна підтримка аграрних підприємств для підтримання необхідного рівня доходності та зацікавленості у виробництві такої кількості та відповідної якості продукції, яка вигідна споживачам. Ефективне функціонування державної програми підтримки сфер економіки і агропромислового виробництва зокрема, призвело до виникнення широкого кола методів державного регулювання, які поділяються на методи прямого впливу, тобто безпосередньо впливаю на діяльність суб'єктів ринку і методи непрямого регулювання - визначають умови діяльності

²⁰² Кваша С.М. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в ЛІК України // Лінійні... 2010, № 7.

²⁰³ Зубець М.В., Саблук П.Т., Тивончук С.О. Інноваційно - випереджувальна модель розвитку агропромислового виробництва // Економіка АПК. 2010, № 12. - С.3-9.

²⁰⁴ Черевко Г.В. Державне регулювання економіки в АПК: Нанч. посібник для студентів аграрних вузів та факультетів економіки та управління // Київ: Аграрна академія, 2008. - 128 с.

²⁰⁵ Амбросов В.Я., Олегіна В.М. Забезпечення державної підтримки (підприємств) у сільському господарстві України в СОТ // Економіка АПК, - № 2. - 2011. - С. 1-4.

суб'єктів опосередковано, через створення таких економічних умов, які змушують його діяти в необхідному державі руслі. Дані методи зв'язані в єдину систему і керовані на створення ефективного державного регулювання.

Що стосується агропродовольчого ринку, то методи державного регулювання спрямовані на створення продовольчої безпеки країни та ефективного конкурентоспроможного середовища. За допомогою методів прямого і непрямого впливу, держава в особі, як законодавчих так і виконавчих органів здійснює підтримку рівноваги між попитом і пропозицією продовольства, враховуючи при цьому кількісні, якісні та цінові показники²⁰⁶.

Розглянемо детальніше різноманітні напрями застосування нетарифних методів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Заходи нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі можуть бути спрямовані як на обмеження імпорту, так і на форсування експорту. Саме заходи другої групи широко використовуються Україною для експортоорієнтованого аграрного сектору економіки.

Оскільки вітчизняна сільськогосподарська продукція програє у конкурентоспроможності іноземній, державна підтримка сільського господарства стає надзвичайно актуальною в контексті членства України в СОТ. Світова організація торгівлі реалізує принцип справедливої конкуренції на ринках сільськогосподарської продукції. Відповідно до цього принципу заходи державної підтримки, спрямовані на захист внутрішнього агропродовольчого ринку, мають скорочуватися. Країни, що приєднуються до організації, беруть на себе певні зобов'язання з чотирьох напрямів: щодо державної підтримки сільського господарства; доступу на ринок сільськогосподарських і продовольчих товарів; санітарних і фітосанітарних заходів, експортної конкуренції в торгівлі аграрною продукцією²⁰⁷.

Особливу роль в активізації зовнішньоторговельних операцій підприємств аграрного сектору України відіграє розвиток ринкової інфраструктури підтримки експорту.

У розвинених країнах світу для ведення бізнесу широко застосовується експортне фінансування, яке передбачає залучення, забезпечення і використання фінансових засобів з метою здійснення експортної угоди. Для

²⁰⁶ Стеченко Д. М. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. - К.: Вікар, 2009. - С. 134-135.

²⁰⁷ Кваша С.М. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в АПК України // Агроінком. 2010, № 7.

стимулювання експорту у розвинених країнах снігу широки і здійснюються при посередництві між державою і приватними підприємствами і напівдержавних організацій, а також з допомогою гарантій держліи. Нін <уім по державному страхуванню експортних кредитів надаються гарантії у ні <« розвинених країнах, але найбільш активно вони представлені в Північній Європі. Німеччині, США, Франції, де існують певні інститути, засобами яких і-ру держава. У США такими операціями займаються Експортно-імпортний банк (це державний фінансовий інститут) і Приватна експортна корпорація.

У Франції гарантування експортних кредитів здійснюється за підтримки трьох інститутів: Центрального банку Франції, Експортного комерційного банку і певного кола комерційних банків, які підтримуються урядом²⁰⁸.

Для вирішення найболючіших проблем сільськогосподарського ринку необхідно ефективно впроваджувати в життя механізм інвестування даного сектору економіки, який необхідно здійснювати при державній підтримці. У підприємствах де залучається інвестиційний капітал спостерігається підвищення ефективності виробництва та рентабельності. На сьогоднішній день стан даного сектору знаходиться у важкому становищі. Аграрний сектор істотно відстає від економіки країни взагалі за обсягами залучення

інвестицій.

Створюючи єдину систему державного регулювання сільськогосподарського виробництва в яку повинні входити такі заходи, як підвищення доходів сільськогосподарських виробників, обґрунтована податкова політика, зниження цін на матеріально-технічні засоби, підвищення цін на продукцію приватного сектора, збільшення безкоштовних державних дорадчих та інформаційних послуг для вітчизняних сільськогосподарських виробників, поліпшення якості та безпеки сільськогосподарської продукції та продуктів харчування; введення обґрунтованого квотування експорту аграрної продукції; стимулювання експорту через страхування при посередництві державних організацій тощо.

²⁰⁸ Амбросов В.Я., Онегіна В.М. Забезпечення державної підтримки сільськогосподарського виробництва в умовах членства України в СОТ// Економіка АПК. - № 2. - 2011. - С. 15-24.

²⁰⁹ Зубець М.В., Саблак П.Т., Тивончук С.О. Інноваційно - випереджувальна модель якісно нового розвитку агропромислового виробництва // Економіка АПК, 2010, № 12. - С.3-9.

Наукове видання

**СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ
ЕКОНОМІКИ**

Колективна монографія

Частина 2

За редакцією Нестерчук Ю.О.

Комп'ютерне верстання
Коректура

МІ.Мальований
Л.М. Абрамець

Підписано до друку 26.12.2011

Формат 60*84/16

Папір офсет. Ум.арк. 15,34

Тираж 300 прим. Зам. №132

Видавець і виготівник «Соічнський»

20300, м. Умань, вул.Тищика, 18/19

Свідоцтво: серія ДК №2521 від 08.06.2006 р.

тел.: (04744) 4-64-88, 4-67-77

e-mail: vizavi08@mail.ru